han i henhold til en anden medlemsstats lovgivning er alderspensionsforsikret, selv hvis han bor på førstnævnte medlemsstats område og dér ligeledes — ved siden af sin virksomhed på den anden medlemsstats område — udfører arbejde som lønmodtager. Det forhold, at beskæftigelsen i bepælsstaten kun kan betragtes som bibeskæftigelse i forhold til den pågældendes hovedbeskæftigelse, der udøves i den anden medlemsstat, har ingen betydning.

I sag 276/81

angående en anmodning, som Centrale Raad van Beroep, Utrecht, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

DIREKTIONEN FOR SOCIALE VERZEKERINGSBANK

mod

ARVINGERNE OG/ELLER RETSSUCCESSORERNE EFTER G. T. KUIJPERS

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 13, stk. 1, litra c), første afsnit, i Rådets forordning nr. 3/58 af 25. september 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere og af artikel 14, stk. 1, litra c) i begyndelsen og i), i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet,

har

DOMSTOLEN (anden afdeling)

sammensat af afdelingsformanden O. Due, dommerne A. Chloros og F. Grévisse,

generaladvokat: P. VerLoren van Themaat
justitssekretær: assisterende justitssektretær J. A. Pompe

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb samt de indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

Som det fremgår af forelæggelseskendelsen, har afdøde G. T. Kuijpers, der var født den 22. juli 1911 og nederlandsk statsborger, arbejdet i Nederlandene og i Belgien. Såvel den 1. januar 1957 (ikrafttrædelsesdatoen for den nederlandske »Algemene Ouderdonswet« (lov om almindelig alderdomsforsikring, herefter benævnt AOW) som efter denne dato arbejdede han i Belgien som vogntrækker i en kulmine, indtil han omkring udgangen af 1972 eller begyndelsen af 1973 blev uarbejdsdygtig. Der blev tilkendt ham en belgisk invalidepension i anledning af denne uarbejdsdygtighed. Efter den 1. januar 1957 arbejdede Kuijpers — ved siden af sin beskæftigelse i en belgisk kulmine — ligeledes i Nederlandene fra 1. juni 1966 til 19. december 1972. Han arbejdede dér fem dage om ugen fra kl. 18 til kl. 21. Kuijpers blev også uarbejdsdygtig i denne virksomhed, hvorefter der blev udbetalt ham en ydelse i henhold til »Ziektewet« (den nederlandske lov om sygeforsikring) fra 19. december 1972, og fra 19. december 1973 en ydelse i henhold til »Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering« (den nederlandske lov om forsikring mod uarbejdsdygtighed, herefter benævnt WAO), beregnet efter en uarbejdsdygtighed på 80-100 %.

Kuijpers' ægtefælle, som er født den 28. juli 1916, og som er nederlandsk statsborger, har fra 1. januar 1957 altid boet i Nederlandene.

Fra 1. juli 1976 blev der tilkendt Kuijpers (som den 22. juli 1976 fyldte 65 år) en alderspension i henhold til den nederlandske AOW.

I henhold til den ved AOW indførte ordning modtager den (ugifte) berettigede, når vedkommende fylder 65 år, i princippet en fuld ydelse, der andrager et såkaldt socialt minimum (for ugifte), hvori der dog (bl.a.) foretages et fradrag på 2 % for hvert kalenderår, som den pensionsberettigede efter det fyldte 15. år, men før det fyldte 65. år ikke har været forsikret, jfr. AOW's artikel 10, stk. 1 i begyndelsen og litra a). Herved bliver de ikke-forsikrede kalenderår eller dele af kalenderår sammentalt, og den tiloversblevne del af et kalenderår bliver til den berettigedes fordel yderligere ladet ude af betragtning med hensyn til fradraget i henhold til bekendtgørelse fra social- og sundhedsministeren af 17. juni 1957, som er udstedt i henhold til AOW's artikel 10, stk. 6 (nu stk. 5).

Hvis der er tale om et ægtepar, har som oftest kun manden ret til en alderspen-

sion ved det fyldte 65. år (AOW's artikel 7), i princippet på størrelse med et socialt minimum for gifte. Fradraget andrager så 1 % for hvert kalenderår, manden ikke har været forsikret, og 1 % for hvert kalenderår, hustruen ikke har været forsikret, jfr. AOW's artikel 10, stk. 2 i begyndelsen og litra a) og b). Også i dette tilfælde sker der en sammentælling og »afrunding« af disse alenderår eller dele af kalenderår for hver af ægtefællerne for sig.

Endvidere opererer AOW med begrebet fiktive forsikringsår, for så vidt angår perioden før 1. januar 1957, AOW's ikrafttrædelsesdato. Under visse betingelser anses personer, som før 1. januar 1957 er fyldt 15 år, men endnu ikke 65 år, for at have været forsikret i tidsrummet fra det fyldte 15. år til 1. januar 1957, jfr. AOW's artikler 43 og 44. Såvel manden som hustruen i det ægtepar, der er tale om i hovedsagen, har opfyldt betingelserne for (fuld) tilkendelse af de ovennævnte fiktive forsikringsår før 1. januar 1957, således at kun perioden efter 1. januar 1957 er af interesse her.

I denne sag drejer det sig altså om spørgsmålet, i hvilke perioder, Kuijpers og hans ægtafælle efter 1. januar 1957 ikke har været forsikret i henhold til AOW.

I henhold til artikel 2, stk. 1 i begyndelsen og litra a) i kongelig anordning af 18. oktober 1968, som er udstedt i henhold til AOW's artikel 6, stk. 2 og 3 — udvidelse og begrænsning af kredsen af forsikrede — anses som ikke-forsikret i henhold til (bl.a.) AOW:

»den i riget bosiddende, som arbejder som lønmodtager uden for riget, og som i anledning af dette arbejde er forsikret i henhold til en i det land, hvor han arbejder, gældende ovgivning om ydelser i anledning af alderdom og død samt børnetilskud«.

De kongelige anordninger, der går forud for den ovennævnte kongelige anordning, indeholder tilsvarende bestemmelser.

Ifølge ovennævnte bestemmelse — samt ifølge artikel 2, stk. 1, litra c), i kongelig anordning af 18. oktober 1968, hvorefter, sagt i korthed, den i Nederlandene bosiddende, som i henhold til en udenlandsk lovgivning modtager en ydelse på grund af uarbejdsdygtighed, heller ikke anses for forsikret i henhold til AOW — kan Kuijpers ikke anses for at være forsikret i henhold til AOW i perioden fra 1. januar 1957 til 19. december 1973, da han fra sidstnævnte dato anses for på ny at være forsikret i henhold til AOW i og med, at han modtager en ydelse i henhold til WAO. Følgelig udgør antallet af ikke-forsikrede år efter 1. januar 1957 for Kuijpers' vedkommende, med afrunding til hele kalenderår, 16, hvilket for ham resulterer i et fradrag på 16 %.

Ifølge artikel 2, stk. 1 i begyndelsen og litra a) i ovennævnte kongelige anordning af 18. oktober 1968 anses desuden for ikke-forsikret i henhold til (bl.a.) AOW:

»Den i riget bosiddende gifte kvinde, hvis ægtefælle ikke er forsikret i henhold til dette stykkes litra a), b), c), d), e), f), g) eller h)«.

De kongelige anordninger, der går forud for denne kongelige anordning, indeholder tilsvarende bestemmelser.

I henhold til ovennævnte bestemmelser har Kuijpers' ægtefælle derfor heller ikke været forsikret i henhold til AOW fra 1. januar 1957 til 19. december 1973, således at der i henhold til nederlandsk lovgivning også for hendes vedkom-

mende skal ske et fradrag på 16 %. Det samlede fradrag i alderspensionen i henhold til AOW andrager således 32 %.

Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt ovennævnte fradrag for Kuijpers' vedkommende er foreneligt med fællesskabsretten, da Kuijpers har arbejdet i Nederlandene fra 1. juni 1966 til 19. december 1972, og da det i henhold til artikel 13, stk. 1, litra c), 1. pkt., i forordning nr. 3/58 og artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71 kan hævdes, at Kuijpers skal anses for at være forsikret i henhold til AOW i den sidstnævnte periode. Dette ville medføre, at Kuijpers efter 1. januar 1957 med afrunding til hele kalenderår kun i 10 kalenderår ikke har været forsikret i henhold til AOW, således at — da hans ægtefælle i henhold til ovennævnte artikel 2, stk. 1 i begyndelsen, og i) i kongelig anordning af 18. oktober 1968 og tilsvarende bestemmelser i de foregående kongelige anordninger ikke har været forsikret i den samme periode — pensionen i henhold til AOW ikke skal nedsættes med 32 %, men med 20 %.

I denne sammenhæng og under hensyn til Domstolens praksis, som i dommen af 24. april 1980 (Coonan, sag 110/79, Sml., s. 1445) har understreget, at det tilkommer hver medlemsstats lovgivning at fastsætte vilkårene for retten eller forpligtelsen til at blive tilsluttet en social sikringsordning eller en bestemt gren af en sådan, har Centrale Raad van Beroep for at få afgjort, om der er en konflikt mellem den nationale ret og fællesskabsretten, som i dette tilfælde drejer sig om det samme, nemlig den indbyrdes afgrænsning af anvendelsesområdet for de enkelte nationale sociale sikringsordninger, stillet Domstolen følgende spørgsål:

»Skal artikel 13, stk. 1, litra c) første afsnit, i forordning nr. 3/58 og artikel 14, stk. 1, litra c) i begyndelsen, og i) i forordning (EØF) nr. 1408/71 fortolkes således, at en national bestemmelse i en medlemsstat er uforenelig hermed, for så vidt denne indebærer, at en i denne medlemsstat bosat arbejdstager ikke er alderspensionsforsikret, fordi han i henhold til en anden medlemsstats lovgivning er alderspensionsforsikret, selv hvis han bor på førstnævnte medlemsstats område og dér ligeledes — ved siden af sin virksomhed på den anden medlemsstats område — udfører arbejde som lønmodtager, selv om det må anses for en bibeskæftigelse?«

Forelæggelseskendelsen er registreret på Domstolens justitskontor den 19. oktober 1981.

Ved kendelse af 24. marts 1982 har Domstolen konstateret, at ingen medlemsstat og ingen af de institutioner, der er parter i sagen, har anmodet om, at sagen afgøres af den samlede Domstol, og har henvist sagen til anden afdeling i henhold til procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2.

I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Sociale Verzekeringsbank ved sin direktion og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved Jean Amphoux som befuldmægtiget, bistået af Auke Haagsma.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generalad-

vokaten har Domstolen (anden afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

Den har imidlertid opfordret Sociale Verzekeringsbank til inden den 23. april 1982 mundtligt, hvis denne institution er repræsenteret under den mundtlige forhandling, og ellers skriftligt, at oplyse om Kuijpers har betalt bidrag i henhold til AOW i perioden fra 1. juni 1966 til 19. december 1972.

Domstolen har ligeledes opfordret Kommissionen til inden den 23. april 1982 skriftligt at besvare spørgsmålet, om det kan have nogen indflydelse på anvendelsen af reglen i artikel 13, stk. 1, litra c), første afsnit, i forordning nr. 3/58 og i artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71, at beskæftigelsen i bopælslandet kun har karakter af bibeskæftigelse, og fuldtidsbeskæftigelsen udøves i en anden medlemsstat.

De stillede spørgsmål er blevet besvaret inden for den givne frist.

II — Skriftlige indlæg indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen

1. *Sociale Vezekeringsbank* har først fremsat nogle bemærkninger vedrørende betydningen og indholdet af fællesskabsrettens koordinationsbestemmelser om, hvilken medlemsstats lovgivning, der skal anvendes i denne sag, samt en redegørelse for enkelthederne i den nederlandske lovgivning om medlemsskab af den nationale ordning, og har derefter besvaret Domstolens spørgsmål.

a) Sociale Verzekeringsbank har bemærket, at fællesskabsreglerne i det væsentlige har til formål at forhindre, at en arbejdstager ikke er forsikret i nogen medlemsstat, og at undgå, at den pågældende samtidigt er omfattet af flere medlemsstaters lovgivning, således som det navnlig fremgår af bestemmelsen i artikel 13, stk. 1, 1. pkt., i forordning nr. 1408/71, en bestemmelse, som ikke fandtes i forordning nr. 3/58.

Ifølge Sociale Verzekeringsbank hviler EØF-traktaten på det princip, som er solidt forankret i den gældende arbejdsret i Vesteuropa, og hvorefter arbejdstagere fra andre medlemsstater i hver medlemsstat skal være omfattet af de samme arbejdsbetingelser som denne medlemsstats egne arbejdstagere. Derfor indeholder fællesskabsforordningernes afsnit II ifølge Sociale Verzekeringsbank forudsætningsvis den grundregel, at arbejdstageren er forsikret i den medlemsstat, hvor han udøver den virksomhed, som er den nødvendige indtægtskilde for hans og hans families underhold. På grundlag heraf må det altså antages, at fællesskabsretten har til formål at regulere forholdene for fuldtidsarbejde, som er nødvendigt for at skaffe sig underhold.

Kun hvis dette kriterium kunne føre til en dobbelt forsikring i tilfælde af beskæftigelse i flere stater, eller hvis det på grund af beskæftigelsens art ville være uretfærdigt eller umuligt at anvende det, ville man anvende et andet kriterium. I sidstnævnte tilfælde er det ifølge Sociale Verzekeringsbank virksomhedens sæde eller arbejdsgiverens bopæl, som er det afgørende kriterium, og såfremt det er umuligt at anvende dette kriterium, er arbejdstagerens bopælssted afgørende.

Men hensyn til betydningen af bestemmelsen af, hvilken lovgivning, der finder anvendelse, har Sociale Verzekeringsbank anført, at denne bestemmelse ikke i sig selv uden videre betyder, at den pågældende arbejdstager er forsikret i

henhold til den lovgivning, der erklæres for anvendelig.

Fællesskabsforordningerne er koordinerende, men gør ikke indgreb i de nationale bestemmelser om, hvilke personer der er forsikrede, og om betingelserne for medlemsskab af forsikringsordningerne, og fællesskabsbestemmelserne om, hvilken national lovgivning, der skal finde anvendelse, kan ikke skabe en forsikringsrettighed. Fællesskabsbestemmelserne giver kun regler om det tilfælde, hvor arbejdsforholdet henhører under forskellige medlemsstaters lovgivninger.

Disse betragtninger er ifølge Sociale Verzekeringsbank væsentlige for besvarelsen af spørgsmålet, om udpegningen af en lovgivning som anvendelig udelukker et medlemsskab af en anden medlemsstats forsikringsordning. Sociale Verzekeringsbank har bemærket, at såfremt dettte spørgsmål besvares bekræftende, må der tages hensyn til, om der findes et faktisk medlemsskab af en forsikringsordning i en medlemsstat, hvis lovgivning ikke er den, der ifølge fællesskabsretten skal finde anvendelse, samt til, om der er betalt bidrag til denne ordning. Derimod opstår der i tilfælde af et benægtende svar det spørgsmål, om bestemmelser i en national lovgivning, som indebærer, at en (faktisk) forsikning i henhold til en anden medlemsstats lovgivning medfører udelukkelse af kredsen af forsikrede i henhold til dens egne nationale lovgivning, skal tillægges nogen betydning, og da hvilken.

Angående den nederlandske lovgivning har Sociale Verzekeringsbank anført, at medlemsskab er automatisk, når de lovbestemte betingelser er opfyldt, og at kun de personer får medlemsskab, som er bosiddende i riget, men udelukket fra kredsen af forsikrede i henhold til de obligatoriske forsikringsordninger, som dækker hele befolkningen, samt personer, der, skønt de ikke er bosiddende i riget, indgår i kredsen af forsikrede, fordi de beskattes af lønnen for den erhvervsmæssige beskæftigelse, de udfører i landet.

Sociale Verzekeringsbank har anført, at denne ordning i forbindelse med en bibeskæftigelse udøvet i Nederlandene og på grund af faktisk medlemskab af ordningen i en anden medlemsstat kan føre til, at Sociale Verzekeringsbank ikke underrettes om den i Nederlandene udøvede beskæftigelse, og at det i praksis generelt bliver endnu vanskeligere at får kendskab hertil, når der er tale om grænsearbejdere, hvis beskæftigelse i hver af de pågældende stater kan forblive ukendt af arbejdsgiverne og forsikringsinstitutionerne.

b) Med hensyn til det af Centrale Raad van Beroep stillede spørgsmål har Sociale Verzekeringsbank bemærket, at den faktiske situation, som den foreligger i dette tilfælde, har medført, at bidragene er blevet betalt i henhold til Belgiens lovgivning, og at der er opstået rettigheder i henhold til denne lovgivning, da Kuijpers med fuldtidsbeskæftigelse først og fremmest har arbejdet i dette land.

Ifølge Sociale Verzekeringsbank er spørgsmålet imidlertid, om forsikringen i det land, hvor hovedbeskæftigelsen er blevet udøvet, eventuelt taber sin betydning ved udøvelse af udbetydelig bibeskæftigelse i bopælslandet. En bogstavelig anvendelse af ordlyden af artikel 13, skt. 1, litra c), første afsnit, i forordning nr. 3/58 og artikel 14, stk. 1, litra c) i begyndelsen og i) i forordning nr. 1408/71 ville ifølge Sociale Verzekeringsbank, hvis situation var blevet erkendt i rette tid, have kunnet føre til, at den nederlandske lovgivning var blevet udpeget som den, der skulle anvendes.

En sådan situation kunne ifølge Sociale Verzekeringsbank have udgjort en hind-

ring for arbejdskraftens frie bevægelighed, også fordi den er i strid med den koordination, der i dette tilfælde følger af den samtidige anvendelse af den nederlandske og den belgiske lovgivning uden anvendelse af forordningerne, og som fører til medlemsskab af den belgiske forsikring og udelukkelse fra den nederlandske forsikring.

Sociale Verzekeringsbank har derfor rejst det spørgsmål, om man kunne forudse, at situationen således blev vendt om, navnlig i tilfælde, der må anses for ydertilfælde, som det foreliggende tilfælde. Grundreglen i artikel 12, stk. 1, i forordning nr. 3/58 og i artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse med hensyn til hovedbeskæftigelsen, hvilket fører til anvendelse af den belgiske lovgivning. Der er ingen bestemmelse i forordningen, der råder bod på udelukkelsen fra den nederlandske lovbestemte forsikringsordning.

Sociale Verzekeringsbank har anført, at selv hvis den nederlandske lovgivning i henhold til artikel 13, litra c), første afsnit, i forordning nr. 3/58 er udpeget som den lovgivning, der skal anvendes, udelukker dette ikke nødvendigvis en samtidig anvendelse af den belgiske lovgivning, i betragtning af, at forordningen ikke indeholder nogen bestemmelse svarende til artikel 13, stk. 1, 1. pkt., i forordning nr. 1408/71. Sociale Verzekeringsbank har bemærket, at da den pågældende faktisk har været forsikret i henhold til sidstnævnte lovgivning, har han været udelukket fra den lovbestemte nederlandske forsikringsordning, fordi han arbejdede i et andet land og var forsikret i forbindelse hermed, og at forordningens bestemmelse om, hvilken lovgivning, der skal anvendes, heller ikke i dette tilfælde råder bod på denne nationale bestemmelse. Også under denne synsvinkel har Kuijpers i perioden indtil 1. oktober 1972 udelukkende været forsikret i dette tilfælde i henhold til den belgiske lovgivning, og ikke samtidig i henhold til den nederlandske lovgivning.

Sociale Verzekeringsbank mener, at hvis det faktiske medlemsskab af den belgiske forsikringsordning, til trods for bestemmelsen i artikel 13, stk. 1, 1. pkt., i forordning nr. 1408/71, skal anses for ikke at være i strid med denne bestemmelse, kunne det ligeledes med hensyn til perioden fra 1. oktober 1982 hævdes, at den nederlandske lovgivning utvivlsomt, jfr. artikel 14, stk. 1, litra c) i begyndelsen og i) i forordning nr. 1408/71, er den lovgivning, der skal anvendes, men at der ikke desto mindre heller ikke er nogen som helst bestemmelse i denne forordning, der råder bod på bestemmelserne om udelukkelse af denne lovgivning, som skal finde anvendelse på grund af den belgiske forsikring.

Sociale Verzekeringsbank har anført, at kun hvis det i henhold til artikel 13, stk. 1, 1. pkt., i forordning nr. 1408/71 måtte konstateres, at tilslutningen til den belgiske forsikringsordning er sket med urette, og hvis følgende af denne tilslutning i henhold til belgisk ret skulle annulleres med tilbagevirkende kraft, ville det deraf følge, at den nederlandske pension i henhold til loven om almindelig alderdomsforsikring skulle forhøjes proportionalt, svarende til perioden fra 1. oktober 1972 til og med december 1973. Den belgiske pension skulle så også nedsættes proportionalt, men dette kan sandsynligvis ikke længere lade sig gøre. En ensidig forhøjelse af den nederlandske pension ville så resultere i uberettigede fordele, som ikke er forudset i forordningen, til fordel for Kuijpers og hans retssuccessorer.

Som konklusion er Sociale Verzekeringsbank følgelig af den opfattelse, at den belgiske lovgivning skal finde anvendelse, fordi Kuijpers i Belgien har udøvet fuldtidsbekæftigelse, og fordi hans arbejde i

Nederlandene kun har karakter af bibeskæftigelse.

2. *Kommissionen for De europæiske Fællesskaber* har henvist til de faktiske omstændigheder og den på området gældende nederlandske lovgivning, og har derefter bemærket, at artikel 13, stk. 2, litra a), og artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71 er af særlig betydning for denne sag. Den har henvist til, at artikel 13, stk. 2, litra a), bestemmer følgende:

»Medmindre andet er bestemt i artiklerne 14-17:

a) er en arbejdstager, der er beskæftiget på en medlemsstats område omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område . . .«,

og at artikel 14, stk. 1, bestemmer følgende:

»Bestemmelsen i artikel 13, stk. 2, litra a), finder anvendelse under iagttagelse af følgende undtagelser og særregler:

c) en arbejdstager, der ikke er beskæftiget ved international transport, og som normalt udfører sit arbejde på to eller flere medlemsstaters område, er omfattet

i) af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, såfremt han udfører en del af sit arbejde på dette område, eller såfremt han er beskæftiget i flere virksomheder eller hos flere arbejdsgivere, der har deres hjemsted eller bopæl på forskellige medlemsstaters område;«.

Den har tilføjet, at forordning nr. 3, som er blevet erstattet af forordning nr. 1408/71, ikke indeholdt det i sidstnævnte forordnings artikel 13 nævnte almindelige princip, hvorefter de arbejdstagere, der er omfattet af forordningen, alene er undergivet lovgivningen i en medlemsstat, som bestemmes efter de øvrige bestemmelser i samme forordnings afsnit II, men at den ikke desto mindre indeholdt bestemmelser svarende ovennævnte, henholdsvis i artikel 12 og i artikel 13, litra c), første afsnit.

Endelig har Kommissionen henvist til Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om lige behandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT L 6 af 10. 1. 1979, s. 24), som ifølge artikel 3 bl.a. finder anvendelse på gældende lovbestemte ordninger vedrørende invaliditet og alderdom.

Kommissionen har henledt opmærksomheden på, at medlemsstaterne ifølge dette direktivs artikel 5 er forpligtet til at ophæve administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser, som er i modstrid med princippet om lige behandling, og at dette princip ifølge artikel 4 indebærer, »at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling . . .« især for så vidt angår »anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse«.

Efter Kommissionens mening er denne nederlandske ordning, hvorefter den gifte kvinde, bortset fra visse undtagelser, kun er forsikret i henhold til bl.a. AOW, hvis hendes ægtefælle selv er forsikret i henhold til denne lov, uforenelig med dette direktivs bestemmelser og skal derfor ændres inden for den frist, som udløber den 22. december 1984.

Hvad nærmere angår det af Domstolen stillede spørgsmål om, hvilken national lovgivning, der skal anvendes, mener Kommissionen, at man for at besvare dette må sondre mellem to situationer:

1. Situationen som den forelå indtil den 1. juni 1966, dvs. indtil det tidspunkt, hvor Kuijpers udover sin beskæftigelse i Belgien fik arbejde i Nederlandene; og

2. situationen efter denne dato.

Kommissionen har bemærket, at den første situation vedrører den periode, i hvilken Kuijpers kun har været beskæftiget i Belgien, og han skulle således i henhold til artikel 12 i forordning nr. 3 være omfattet af den medlemsstats lovgivning, på hvis område han var beskæftiget, altså af den belgiske lovgivning.

Kommissionen har anført, at forordning nr. 3/58 ikke indeholder nogen bestemmelse, som udtrykkeligt indeholder det princip, at arbejdstagere, som var omfattet af denne forordning, kun kunne være omfattet af en enkelt medlemsstats lovgivning, og at Domstolen i dommen af 9. juni 1964 (»Nonnenmacher«, sag 92/63, Sml. 1954-1964, s. 491) i øvrigt har udtalt, at artikel 12 i forordning nr. 3/58 ikke indeholder noget forbud mod samtidig anvendelse af flere lovgivninger, men at denne artikel til gengæld »forbyder anvendelse af lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvori den sikrede arbejder, i det omfang, hvor den forpligter vedkommende arbejdstager til at bidrage til finansieringen af en social sikringsinstitution, som ikke giver vedkommende nogen ekstra fordel, hvad angår samme risiko og samme tidsrum«.

For så vidt angår perioden før 1. juni 1966 kan man følgelig efter Kommissionens mening drage den slutning, at den nederlandske kompetente institution var berettiget til at erklære den nederlandske sociale sikringslovgivning for uanvendelig på Kuijpers, og at selv om man ville antage at denne lovgivning skulle finde anvendelse, kunne denne kun få virkninger inden for de ovenfor nævnte grænser, der følger af Domstolens praksis.

Derimod mener Kommissionen ikke, at det samme gælder i den periode, hvor Kuijpers har arbejdet såvel i Belgien som i Nederlandene. Den har understreget, at i denne periode var han omfattet af artikel 13, litra c) første afsnit i forordning nr. 3/58. Ifølge denne bestemmelse var han følgelig — da han generelt arbejdede på forskellige medlemsstaters område — omfattet af den lovbestemte ordning i den stat, på hvis område han var bosat, dvs. Nederlandene.

For denne periodes vedkommende kunne den kompetente nederlandske organisation ikke udelukke Kuijpers fra at være omfattet af den nederlandske lovgivning om social sikring.

Kommissionen har herved anført, at hvis der endnu består nogen usikkerhed, skyldes dette Coonan-dommen, i hvilken Domstolen fortolkede artikel 1, litra a) og artikel 3 i forordning nr. 1408/71 således, »at det tilkommer hver medlemsstat i lovgivningen at fastsætte vilkårene for retten eller forpligtelsen til at blive tilsluttet en social sikringsordning eller en bestemt gren af en sådan sikringsordning, forudsat der herved ikke diskrimineres mellem statens egne borgere og andre medlemsstaters borgere«.

Ifølge Kommissionen kan det heraf udledes, at den nederlandske lovgivning gør det muligt fra den nederlandske sociale sikringsordning at udelukke den, som ikke opfylder visse betingelser, og navnlig den, som allerede er forsikret uden for Nederlandene. Den har understreget, at Centrale Raad alligevel er i tvivl om, om der ikke gælder noget andet i dette tilfælde, da en sådan national bestemmelse har samme genstand som fællesskabsrettens bestemmelser, nemlig den indbyrdes afgrænsning af de forskellige nationale sociale sikringsordninger virkninger, og om hvorvidt fællesskabsretsreglen så ikke skal have forrang for den nationale retsregel.

Den har bemærket, at under denne synsvinkel drejer det sig i dette tilfælde i det væsentlige om at besvare spørgsmålet, om en medlemsstats lovgivning, som i princippet kan fastsætte vilkårene for tilslutning til den sociale sikringsordning, fra denne ordning kan udelukke en arbejdstager, som er omfattet af forordningen, fordi han allerede er forsikret i en anden medlemsstat.

Kommissionen har inden besvarelsen af dette spørgsmål bemærket, at det er væsentligt at fremhæve, at det tilfælde, som dette spørgsmål vedrører, kun undtagelsesvis foreligger, og at dette gælder for forordning nr. 1408/71 i endnu højere grad end for forordning nr. 3/58. Den har understreget, at bortset fra frivillig forsikring eller frivillig fortsat forsikring, som omhandles i artikel 15, indeholder forordning nr. 1408/71 det princip, der kommer til udtryk i dens artikel 13, stk. 1, at den arbejdstager, som er omfattet af fordningen, kun er omfattet af lovgivningen i en medlemsstat.

Kommissionen har i denne forbindelse gentaget, at ordningen efter forordning nr. 3/58 er lidt anderledes, derved, at lovgivningerne i forskellige medlemsstater i henhold hertil i visse nøje beskrevne tilfælde kan anvendes samtidig på samme arbejdstager. Også i dette tilfælde kan udtrykket »samtidig«, som udtrykkeligt anvendes af Domstolen i Nonnenmacher-dommen, imidlertid udelukke anvendelse af en bestemmelse som den pågældende nederlandske bestemmelse om dobbeltydelser.

Uanset hvorledes det forholder sig med hensyn til selve det stillede spørgsmål, mener Kommissionen, at det må antages, at de pågældende forordninger indeholder detaljerede, efter Kommissionens mening udtømmende, bestemmelser vedrørende spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes. Den har bemærket, at grundprincippet er, at der i alle tilfælde skal anvendes mindst (og i almindelighed også højst) én social sikringsordning, og at den medlemsstats lovgivning, som finder anvendelse ifølge disse bestemmelser, i princippet kan fastsætte vilkårene for retten eller forpligtelsen til at blive tilsluttet en sådan ordning.

En medlemsstat kan imidlertid ikke fastsætte disse vilkår fuldstændig frit, og den må ikke overskride de i forordningen fastsatte grænser. Således skal de ovennævnte bestemmelser i forordningen om, hvilken national lovgivning, der skal anvendes, ifølge Kommissionen overholdes. Men dette er ifølge Kommissionen ikke tilfældet, hvis en national lovgivning, som ifølge forordningen — udelukkende eller ikke udelukkende — skal anvendes, indeholder bestemmelser, hvorefter det ikke er denne lovgivning, men en anden medlemsstats lovgivning, der skal finde anvendelse.

Kommissionen har følgelig konkluderet, at det af Centrale Raad van Beroep stillede spørgsmål bør besvares således:

Artikel 13, stk. 1, litra c) første afsnit i Rådets forordning nr. 3 om social sikring af vandrende arbejdstagere og artikel 14, stk. 1, litra c) i, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, skal fortolkes således, at en national bestemmelse i en medlemsstat er uforenelig hermed, for så vidt denne bestemmer, at en arbejdstager ikke er omfattet af en lovgivning, som ifølge forordningen skal finde anvendelse på ham, fordi han samtidig er forsikret i en anden medlemsstat.

III — Besvarelse af Domstolens spørgsmål

1. *Sociale Verzekeringsbank* har besvaret det af Domstolen stillede spørgsmål således:

»Med henblik på delvis tilslutning efter 'Algemene Ouderdomswet' (den nederlandske lov om almindelig alderdomsforsikring) og 'Algemene Weduwen- en Wezenwet' (den nederlandske lov om almindelig efterladteforsikring af enker og børn) (i denne henseende tilsluttes bl.a. personer, som, skønt de betragtes som bosiddende i riget, ikke er forsikret under 'Algemene Ouderdomswet' og 'Algemene Weduwen- en Wezenwet'), har skatteinspektøren i Eindhoven (for så vidt angår de forsikringer, der dækker hele befolkningen, er det nemlig skattemyndigheden, som ifølge loven varetager opkrævningen og inddrivelsen af bidragene), hvis kompetence Kuijpers i perioden 1966-9172 var undergivet, meddelt Sociale Verzekeringsbank, at G. T. Kuijpers ikke var omfattet af 'Algemene Ouderdomswet' og 'Algemene Weduwen- en Wezenwet' i følgende perioder: fra 1. januar 1966 til 30. maj 1966 inklusive og i en årrække fra 1. januar 1967 til 31. december 1972 inklusive.

De nødvendige oplysninger meddeles til Sociale Verzekeringsbank bl.a. af skattemyndigheden, når det skønnes, at en person ikke i en bestemt periode er forsikret i medfør af AOW og AWW f.eks. som følge af, at der i et andet land findes en forsikringsordning, hvorefter den pågældende som lønmodtager er forsikret i tilfælde af alderdom, dødsfald og langvarig uarbejdsdygtighed, ligesom han er berettiget til at modtage børnetilskud.

Når skattemyndigheden giver sådanne oplysninger til SVB, dvs. meddeler institutionen, at en i riget bosiddende person ikke er forsikret i en bestemt periode, må det antages, at der ikke er betalt bidrag for perioden, eller at et (i lønnen indeholdt) bidrag, der fejlagtigt er betalt af den pågældende, er blevet tilbagebetalt. Sociale Verzekeringsbank har imidlertid in casu i 1977 og 1978 korresponderet med Kuijpers' arbejdsgiver samt med den 'bedrijfsvereniging' (branchebestemt social sikringsorganisation), som han var medlem af, bl.a. for at få afklaret, om bidragene ifølge OAW på det pågældende tidspunkt blev indeholdt i lønnen.

Vi vedlægger ligeledes kopier af korrespondancen.

Det fremgår heraf, at AOW-bidraget blev indeholdt i den løn, der blev udbetalt G. T. Kuijpers i Nederlandene, hvor han havde været beskæftiget som lønmodtager.

Vi ved ikke, om det i lønnen indeholdte bidrag blev indbetalt til skattemyndigheden, og om det i så fald senere blev tilbagebetalt.

En undersøgelse af dette spørgsmål, som skattemyndigheden foretog på vores foranledning, har ikke givet noget resultat.

Som følge af Domstolens spørgsmål mener vi endnu engang at måtte understrege, at vi i den foreliggende sag bevidst undlod at berøre dette aspekt (dvs. om der rent faktisk blev betalt AOW-bidrag, der så senere blev tilbagebetalt).

Centrale Raad van Beroep, Utrecht, mener nemlig, at det for at fastslå, om en person skal betragtes som forsikret, er uden betydning, om der rent faktisk er betalt bidrag.

Det er dog således, at hvis det viser sig, at der fejlagtigt er betalt bidrag, giver Sociale Verzekeringsbank bidragsyderen mulighed for at vælge, om det betalte bidrag *enten* skal betragtes som frivilligt bidrag, naturligvis med de heraf følgende konsekvenser for pensionen, *eller* tilbagebetales (hvis størrelsen af det betalte bidrag vel at mærke kan fastlægges).«

2. *Kommissionen* har besvaret det af Domstolen stillede spørgsmål således:

a) Hvad for det første de mere generelle aspekter angår, skal det understreges, at de i spørgsmålet omhandlede bestemmelser har til formål at præcisere, hvilken lovgivning der gælder for en af forordningen omfattet arbejdstager (eller for et medlem af hans familie), hvis han er beskæftiget på to eller flere medlemsstaters område. I denne forbindelse må det undgås dels, at han ikke er omfattet af nogen social lovgivning, dels, at han er omfattet af to eller flere medlemsstaters lovgivning (jfr. artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71).

Dette mål kan imidlertid kun nås, hvis det på grundlag af klare og utvetydige kriterier kan fastslås, hvilken lovgivning der skal anvendes. Efter Kommissionens opfattelse kan sondringen mellem »hoved- og bibeskæftigelse« ikke anvendes som kriterium. En sådan sondring mangler nemlig både klarhed og entydighed, da det i adskillige tilfælde er særdeles vanskeligt at afgøre, hvilken beskæftigelse der kan betragtes som hovedbeskæftigelse. Dette gælder især for repræsentanter (handelsrejsende).

b) Det skal yderligere understreges, at det kan indebære ulemper at være undergivet lovgivningen i en anden medlemsstat end bopælsstaten. For at afgøre, hvilken lovgivning der skal anvendes på en arbejdstager, som ikke udelukkende er beskæftiget i bopælsstaten, skal der altid ske en afvejning af hensynet til arbejdstageren (som allerede nævnt er det normalt en fordel for ham at være forsikret i bopælsstaten) med hensynet til den eller de berørte medlemsstater (det er for disse stater en fordel at opkræve bidrag til sociale sikringsordninger).

Såfremt en arbejdstager udelukkende er beskæftiget på én medlemsstats område, lægges der størst vægt på hensynet til denne medlemstat, selv om arbejdstageren er bosat på en anden medlemsstats område (jfr. f.eks. artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71). Hvis han derimod er beskæftiget såvel i sit hjemland som i en anden medlemsstat, er det derimod hensynet til arbejdstageren, der går forud for hensynet til medlemsstaterne. I så fald kan flere medlemsstater gøre krav på opkrævning af bidrag, og blandt de forskellige modstridende hensyn lægges der mest vægt på hensynet til den pågældende arbejdstager.

c) Ud fra en mere juridisk eller bogstavelig fortolkning bemærkes, at hverken artikel 13 i forordning nr. 3 eller artikel 14 i forordning nr. 1408/71 indeholder begrebet »hoved- eller bibeskæftigelse«. Derimod optræder det første begreb i artikel 14a, nr. 2 (indføjet i forordning nr. 1408/71 ved Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. 5. 1981, EFT L 143, s. 1). Bestemmelsen indeholder følgende regel:

»En person, der normalt har selvstændig beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område, er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, hvis han udøver en del af sin virksomhed på denne medlemsstats område . . .«.

Reglen er i store træk identisk med reglen i artikel 14, stk. 1, litra c), i). Artikel 14a fortsætter imidlertid således:

». . . eller, såfremt han ikke udøver virksomhed på den medlemsstats område, hvor han er bosat, af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han har sin hovedbeskæftigelse.«

Det kan udledes modsætningsvis af dette led i bestemmelsen, at såfremt arbejdstageren rent faktisk udøver en del af sin virksomhed på den medlemsstats område, hvor han er bosat, har begrebet »hovedbeskæftigelse« ingen betydning.

d) Kommissionen har sammenfattende anført, at det forhold, at arbejdstageren kun har bibeskæftigelse i bopælsstaten, hvorimod han har hovedbeskæftigelse i en anden medlemsstat, ikke har nogen betydning for anvendelsen af reglen efter artikel 13, stk. 1, litra c), første afsnit, i forordning nr. 3, og artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71.

e) Dette er i øvrigt ikke til hinder for, at man kan rejse det spørgsmål, om det ikke er nødvendigt, at den pågældende rent faktisk er beskæftiget på to eller flere medlemsstaters område. Det kan nemlig antages, at dette ikke er tilfældet, hvis beskæftigelsen i bopælsstaten kun er af *marginal* art. Man kan derfor anvende en regel svarende til den, der opstilles i Domstolens dom i sag 53/81 (dom af 23. 3. 1982, Levin), nemlig at der skal udøves en faktisk og reel beskæftigelse, der ikke udelukkende må være af marginal art.

Hvad Domstolen end måtte mene om anvendeligheden af denne regel på de bestemmelser, der berøres af det af Domstolen stillede spørgsmål, er Kommissionen af den opfattelse, at man ikke i den foreliggende sag kan betragte Kuijpers' aktivitet i Nederlandene som marginal, for så vidt han var beskæftiget dér fem aftener om ugen à tre timer.

f) Ud fra ovenstående betragtninger skal Kommissionen besvare det af Domstolen stillede spørgsmål således, at det forhold, at arbejdstageren kun har bibeskæftigelse i hjemlandet, er uden betydning for anvendelsen af reglen efter artikel 13, stk. 1, litra c), første afsnit, i forordning nr. 3 og artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71, men at disse bestemmelser eventuelt forudsætter en faktisk og reel beskæftigelse i to eller flere medlemstater, således at en person, der kun har marginal beskæftigelse, ikke kan antages at være beskæftiget i de nævnte bestemmelsers forstand.

IV — Mundtlig forhandling

I retsmødet den 6. maj 1982 er der afgivet mundtlige indlæg af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved advokat A. Haagsma.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 17. juni 1982.

Præmisser

1 Ved kendelse af 29. september 1981, indgået til Domstolen den 19. oktober, s.å., har Centrale Raad van Beroep i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 13, stk. 1, litra c), første afsnit, i Rådets forordning nr. 3/58 af 25. september 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere (JO 1958, s. 561) og af artikel 14, stk. 1, litra c), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), for at kunne afgøre, om visse bestemmelser i den nederlandske lovgivning om pensioner er forenelige med fællesskabsretten.

2 Spørgsmålet er blevet rejst i en sag mellem Sociale Verzekeringsbank (en nederlandsk socialsikringsinstitution) og arvingerne og/eller retssuccessorerne efter G. T. Kuijpers, hvis pension blev nedsat i medfør af den nederlandske lovgivning.

3 G. T. Kuijpers, der var gift og nederlandsk arbejdstager, var bosat i Nederlandene fra 1. januar 1957 indtil udgangen af 1972, og han arbejdede i Belgien samtidig med, at han i Nederlandene i perioden 1. juni 1966-19. december 1972 havde, hvad der må betegnes som en bibeskæftigelse.

4 I henhold til artikel 13, stk. 1, litra c), 1. afsnit, i Rådets forordning nr. 3/58 og artikel 14, stk. 1, litra c), i), i Rådets forordning nr. 1408/71 kunne Kuijpers betragtes som tilsluttet den almindelige nederlandske alderdoms-

forsikringsordning ifølge »Algemene Ouderdomswet« (AOW), der trådte i kraft den 1. januar 1957.

5 I henhold til artikel 2, stk. 1, i begyndelsen og litra a), i kongelig anordning af 18. oktober 1968 om regler for den offentlige forvaltning udstedt i medfør af artikel 6, stk. 2 og 3, i den ovennævnte nederlandske lov, anses som ikke-forsikret i henhold til loven »den i riget bosiddende, som arbejder som lønmodtager uden for riget, og som i anledning af dette arbejde er forsikret i henhold til en i det land, hvor han arbejder, gældende lovgivning om ydelser i anledning af alderdom og død samt børnetilskud«.

6 Ifølge artikel 2, stk. 1, i begyndelsen og i), i ovennævnte kongelige anordning er den i riget bosiddende gifte kvinde, hvis ægtefælle ikke er forsikret i medfør af stk. 1, desuden heller ikke forsikret i henhold til AOW.

7 Hertil kommer efter nederlandsk ret andre bestemmelser, hvorefter pensionen nedsættes med 1 % for hvert kalenderår, arbejdstageren ikke selv har været forsikret efter AOW, og 1 % for hvert kalenderår, hans ægtefælle ikke har været forsikret i henhold til AOW.

8 Kuijpers' pension blev derfor nedsat af den kompetente nederlandske institution i medfør af de ovennævnte bestemmelser i den nederlandske lovgivning, som de indstævnte i hovedsagen nu har anfægtet som værende uforenelig med fællesskabsretten.

9 Det er i denne anledning, at Centrale Raad van Beroep har udsat sagen og forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»Skal artikel 13, stk. 1, litra c), første afsnit, i forordning nr. 3/58 og artikel 14, stk. 1, litra c), i begyndelsen, og i), i forordning (EØF) nr. 1408/71 fortolkes således, at en national bestemmelse i en medlemsstat er uforenelig hermed, for så vidt denne indebærer, at en i denne medlemsstat bosat arbejdstager ikke er alderspensionsforsikret, fordi han i henhold til en anden

medlemsstats lovgivning er alderspensionsforsikret, selv hvis han bor på førstnævnte medlemsstats område og dér ligeledes — ved siden af sin virksomhed på den anden medlemsstats område — udfører arbejde som lønmodtager, selv om det må anses for en bibeskæftigelse?«

10 Ifølge Domstolens faste praksis følger det af afsnit II i forordningerne nr. 3/58 og nr. 1408/71, som bestemmer, hvilken lovgivning der skal anvendes på arbejdstagere, der flytter inden for Fællesskabet, at arbejdstagerne alene er undergivet den sociale sikringsordning i én medlemsstat for at undgå, at forskellige landes lovgivninger overlapper hinanden med de deraf følgende forviklinger.

11 Dette princip, der blev anvendt af Domstolen, mens forordning nr. 3/58 endnu var gældende, er nedfældet i artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, som bestemmer, at »en arbejdstager, der er omfattet af denne forordning, alene [er] undergivet lovgivningen i én medlemsstat« og at denne lovgivning »afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit«, dvs. afsnit II vedrørende »bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes«.

12 Ifølge artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 er en arbejdstager, der er beskæftiget på en medlemsstats område — medmindre andet er bestemt i artiklerne 14-17 — omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område.

13 Som en af undtagelserne fra denne regel bestemmer artikel 14, stk. 1, litra c), i), at »en arbejdstager, der ikke er beskæftiget ved international transport, og som normal udøver en virksomhed på to eller flere medlemsstaters område, er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, såfremt han udfører en del af sit arbejde på dette område, eller såfremt han er beskæftiget i flere virksomheder eller hos flere arbeidsgivere, der har deres hjemsted eller bopæl på forskellige medlemsstaters område.«

14 Det fremgår af ovennævnte betemmelser, at spørgsmålet om, hvilket lands lovgivning der skal finde anvendelse, afgøres på grundlag af kriterier, der er udledt af fællesskabsreglerne. Selv om Domstolen i dom af 24. april 1980 (Coonan, sag 100/79, Sml., s. 1445) har udtalt, at det tilkommer hver medlemsstat at fastsætte vilkårene for retten eller forpligtelsen til at tilslutte sig en social sikringsordning eller en bestemt gren af en sådan, skal det understreges, at medlemsstaterne ikke af den grund er beføjet til at afgøre, i hvilket omfang deres egen lovgivning eller en anden medlemsstats lovgivning skal anvendes.

15 Det skal yderligere bemærkes, at der i artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71 ikke sondres mellem hoved- og bibeskæftigelse.

16 Det af Centrale Raad van Beroep forelagte spørgsmål skal derfor besvares således:

Artikel 13, stk. 1, litra c), 1. afsnit i forordning nr. 3/58 og artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en national betemmelse i en medlemsstat er uforenelig hermed, for så vidt den indebærer, at en i denne medlemsstat bosat arbejdstager ikke er berettiget til alderspension, fordi han i henhold til en anden medlemsstats lovgivning er alderspensionsforsikret, selv hvis han bor på førstnævnte medlemsstats område og dér ligeledes — ved siden af sin virksomhed på den anden medlemsstats område — udfører arbejde som lønmodtager. Det forhold, at beskæftigelsen i bopælsstaten kun kan betragtes som bibeskæftigelse i forhold til den pågældendes hovedbeskæftigelse, der udøves i den anden medlemsstat, har ingen betydning.

Sagens omkostninger

17 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til parterne i hovedsagen udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (anden afdeling)

vedrørende det spørgsmål, som ved kendelse af 29. september 1981 er forelagt den af Centrale Raad van Beroep, for ret:

Artikel 13, stk. 1, litra c), 1. afsnit i forordning nr. 3/58 og artikel 14, stk. 1, litra c), i), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en national bestemmelse i en medlemsstat er uforenelig hermed, for så vidt den indebærer, at en i denne medlemsstat bosat arbejdstager ikke er berettiget til alderspension, fordi han i henhold til en anden medlemsstats lovgivning er alderspensionsforsikret, selv hvis han bor på førstnævnte medlemsstats område og dér ligeledes — ved siden af sin virksomhed på den anden medlemsstats område — udfører arbejde som lønmodtager. Det forhold, at beskæftigelsen i bopælsstaten kun kan betragtes som bibeskæftigelse i forhold til den pågældendes hovedbeskæftigelse, der udøves i den anden medlemsstat, har ingen betydning.

Due Chloros Grévisse

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 23. september 1982.

Justitssekretæren
efter bemyndigelse

H. A. Rühl
Ekspeditionssekretær

O. Due
Formand for anden afdeling